

Robert Beer: Příručka tibetských symbolů – Osm šťastných symbolů

Johana Pižlová

Osm šťastných symbolů (*skt. astamangala; tib. bkra-shis rtags-brgyad*) je nejznámější skupinou buddhistických symbolů, které jsou tradičně uváděny v tomto pořadí: (1) bílý stánek; (2) pár zlatých ryb; (3) klenotnice; (4) lotos; (5) pravotočivá bílá lastura; (6) nekonečný uzel či „šťastný diagram“; (7) vítězná korouhev; (8) zlaté kolo.

Původně tvořilo osm šťastných symbolů raně indický soubor darů, které byly předkládány králi při jeho dosazení na trůn, a mají skoro jistě předbuddhistický původ. Tato raně indická skupina osmi šťastných předmětů se pravděpodobně skládala z: (1) trůnu; (2) svastiky; (3) otisku dlaně; (4) zavínutého uzle či kadeře vlasů (*skt. shrivatsa*); (5) vázy klenotů; (6) láhve na vodu; (7) dvojice ryb; (8) přikryté vázy. Skupina na jihu Indie obsahovala: (1) metlu na ovívání; (2) dvojici ryb; (3) sloní kel; (4) zrcadlo; (5) buben; (6) korouhev; (7) vázu na vodu; (8) lampu.

Džinisté také přijali seznam osmi šťastných symbolů, což pravděpodobně nepatrně předjímá buddhistickou skupinu. Tento džinistický seznam se skládá z: (1) klenotnice; (2) láhve na vodu; (3) dvou zlatých ryb; (4) svastiky; (5) nekonečného uzlu; (6) kadeře vlasů; (7) zrcadla; (8) trůnu. V Nepálu nevarská forma buddhistické astamangaly vyměňuje zlaté kolo za metlu na ovívání či *chamara* a obvykle je těchto osm nevarských symbolů sestaveno do tvaru vázy.

V buddhistické tradici těchto osm symbolů šťastného osudu reprezentuje dary věnované Buddhovi Šakjamunimu velkými védskými bohy poté, co dosáhl Probuzení. První se měl před Buddhou objevit Brahma a darovat mu zlaté kolo s tisíci příčkami jako symbolický požadavek, aby Buddha učil skrze otáčení kola Dharmy. Velký nebeský bůh Indra se objevil

jako druhý a daroval mu svůj roh z bílé lastury jako symbolický požadavek, aby Buddha provolával pravdu Dharmy. Na tibetských malbách zobrazujících Buddhovo Probuzení jsou tradičně k vidění pokorně žádající žlutý Brahma se čtyřmi tvářemi a bílý Indra, jak klečí před Buddhovým trůnem a nabízejí mu své symboly úcty: zlaté kolo a bílou lasturu. Bohyně Země Sthavara (*tib. Sa'i i Lha-mo*), která přivedla svědky k Buddhovu Probuzení, obdarovala Šakjamuniho zlatým pohárem naplněným nektarem nesmrtelnosti.

V raném indickém buddhismu byl Buddhův vzhled zobrazen neikonicky nebo v nespodobné podobě, obvykle prázdným trůnem pod stánkem a stromem bódhi, nebo otiskem jeho božsky označené nohy v kameni. Tyto otisky představují rozličné šťastné symboly – odznaky Budhova božství, stejně jako vítězná korouhev, trůn se lvem, trojzubec, Tři Klenoty, věčný uzel, svastika, lastura a pár ryb, avšak nejčastějšími insigniemi byly lotos a kolo. V raném vadžrajánském buddhismu bylo osm šťastných symbolů zbožštěno do devíti bohyní, Astamangalských dév, z nichž každá nesla jeden ze šťastných symbolů jako svůj atribut.

V čínském buddhismu reprezentovalo těchto osm symbolů osm životně důležitých orgánů Buddhova těla: (1) stánek představuje jeho slezinu; (2) dvě zlaté ryby jeho ledviny; (3) klenotnice jeho žaludek; (4) lotos jeho játra; (5) lastura jeho žlučník; (6) nekonečný uzel jeho střeva; (7) vítězná korouhev jeho plíce; (8) zlaté kolo jeho srdce. Podobná tibetská tradice považuje těchto osm symbolů za psychickou formu Buddhova těla: (1) slunečník představuje jeho hlavu; (2) zlaté ryby jeho oči; (3) klenotnice jeho krk; (4) lotos jeho jazyk; (5) kolo jeho chodidla; (6) vítězná korouhev jeho tělo; (7) lastura jeho řeč; (8) nekonečný uzel jeho mysl.

V tibetském umění může být osm symbolů zobrazováno samostatně, v párech, ve čtveřicích nebo jako úplná skupina osmi.

Pokud jsou zobrazeny jako celá skupina, často spodobňují tvar vázy. V této podobě může být klenotnice vynechána, protože ostatních sedm symbolů uspořádaných do tvaru klenotnice

ztělesňuje symbolicky její obsah. Vzory těchto osmi symbolů štěstí zdobí všechny druhy svatých i světských buddhistických předmětů jako je vyřezávaný dřevěný nábytek, zdobené kovové výrobky, keramika, stěny, koberce a hedvábné brokáty. Jsou také nakreslené na zemi ve vysypané mouce či barevných práscích, aby uvítaly náboženské hodnostáře při návštěvách klášterů.

Stánek (Skt. *chatra, atapara*; tib. *gdugs*)

Stánek či slunečník (deštník) je tradiční indický symbol vznešenosti a ochrany. Jeho stín chrání před plamenným horkem tropického slunce a chlad jeho stínu symbolizuje ochranu před bolestným žářem strádání, touhy, překážek, nemocí a zlých sil. Jakožto symbol moci či světského bohatství o něm platí, že čím více slunečnicků mají hodnostáři na šatech, tím větší je jejich společenské postavení. Podle tradice představuje třináct slunečnicků krále a raně indiští buddhisté přejali tento počet za vyjádření suverenity Buddha jakožto univerzálního vládce či „*čakravartin*“. Kola se třinácti příčkami představují kuželovité jehlany různých stúp, které připomínají hlavní události z Buddhova života, nebo uchovávají jeho ostatky. Tento postup se později objevil vlastně u všech tvarů stúp v tibetském buddhismu. O velkém indickém učiteli jménem Dipankara Atíša, který oživil buddhismus v Tibetu, se předpokládalo, že měl družinu třinácti slunečnicků.

Protože je slunečník držen nad hlavou, přirozeně symbolizuje čest a respekt, a z toho důvodu se stal prominentním neikonickým symbolem v raně buddhistickém umění. Říká se, že slunečník ozdobený šperky byl nabídnut Buddhovi králem hadích duší či nág. Tento slunečník byl vyroben ze zlata s šedočernými blyštivými klenoty kolem okraje. Byl ověšen sladce cinkajícími zvonky a měl držák vyrobený ze safíru. Buddhovo vyobrazení často doplňuje velký bílý slunečník nad jeho hlavou a tento „velký deštník“ (skt. *atapara*) byl později přiřazen vadžrajánské bohyni Sitatapatře (tib. *gDugs-dKar*). Sitatapatra, což znamená

Bílý Deštník, je jednou z nejúplnějších vadžrajánských bohyní s tisíci pažemi, nohami a hlavami a „tisíci miliony“ očima. Dvouruká forma této bohyně je často jasně zobrazována, jak drží svůj bílý deštník nad sedícím Buddhou.

Typický buddhistický slunečník se skládá z dlouhé rukojeti vyrobené z bílého nebo červeného santálového dřeva a je na vrcholku ozdoben malým zlatým lotosem, vázou a klenotem. Přes jeho zaklenutou kostru je nataženo bílé či žluté hedvábí a z kruhového okraje této kostry visí skládaný frýz s mnoha barevnými přívěšky a záclonkami. Ornát zlatého chocholu s vlnícím se ocasem *makara* zdobí obvykle okraj slunečníku a jeho zavěšené hedvábné koberce mohou být také vyzdobeny pavím peřím, zavěšenými šperky a přívěšky z jačího ocasu. Obřadní hedvábný slunečník měří obvykle okolo čtyř stop v průměru a má dlouhou rukojeť, která umožňuje, aby mohl být nesen až tři stopy nad hlavou. Čtvercové a osmiúhelníkové slunečníky jsou také běžné a velké žluté či červené hedvábné stánky jsou často upevněny nad trůnem úřadujícího lámy, nebo nad centrálním božským obrazem v monastériích. Stánek ze žlutého nebo bílého hedvábí je symbolem církevní moci, zatímco stánek s pavím peřím reprezentuje spíše moc světskou.

Kopule stánku vyjadřuje moudrost, zavěšené hedvábné záclonky představují soucit či dovednost. Bílý slunečník, který byl darován Buddhovi, v podstatě symbolizuje jeho schopnost ochránit všechny bytosti před deziluzemi a obavami.

Zlaté ryby (Skt. *suvarnamatsya*; tib. *gser-nya*)

V sanskrtu je termín „pár ryb“ znám jako *matsyayugma*, což znamená spárované ryby. To naráží na jejich původ ve starobylém symbolu dvou hlavních posvátných řek Indie – Gangy a Jamuny.

Symbolicky zastupují tyto dvě velké řeky nervy, které vznikají v nozdrách a přenášejí měnící se rytmus dechu či „*prana*“. V buddhismu představují zlaté ryby štěstí a spontánnost,

protože mají ve vodě úplnou svobodu pohybu. Reprezentují plodnost a hojnost, protože se velmi rychle rozmnožují. Představují osvobození od omezení, které zastupují kasty, protože se ochotně třou a dotýkají. Ryby často plavou v párech a v Číně symbolizuje dvojice ryb manželskou jednotu a věrnost. Jako svatební dar se tradičně věnuje spona s rybami. Protože byly ryby v Číně tak hojné a tvořily důležitou část skladované potravy, stalo se čínské slovo „*ju*“, což znamená ryba a velké bohatství, synonymem pro materiální prosperitu. Čínská tradice feng-shui věří, že chování zlatých rybiček přitahuje bohatství.

Ivana Zemanová

Šťastný symbol páru rybek je běžný v hinduistické, džinistické a buddhistické tradici. Ve starověkém Egyptě symbolizoval pár rybek úrodné vody Nilu. Raní křesťané přijali zdvojené rybky jako symbol Ježíše jako „rybáře lidí“ a přesmyčkou tak interpretovali písmena řeckého slova *ichthys*, znamenající „Ježíš Kristus, syn boží a náš spasitel“.

Dvě zlaté rybky, sameček a samička, jsou obvykle zobrazovány symetricky, ve tvaru kapra s půvabným ocasem, žábami a ploutvemi a dlouhými úponky z jejich horních čelistí. Na kapry se v orientu tradičně nahlíží jako na posvátné ryby kvůli jejich elegantní kráse, velikosti a dlouhověkosti a kvůli jejich spojení s jistým laskavým božstvem. Zdvojené ryby jsou často zobrazovány jak se dotýkají čenichy a v hinduismu je to symbol ženského pohlavního orgánu neboli *yoni*. Zlatá rybka je atribut velkého indického Mahasiddhi Tilopy, symbolizující jak jeho realizaci, tak jeho schopnost osvobodit bytosti z oceánu koloběhu života (Skt. *samsara*). Šťastný symbol dvou rybek, které byli předvedeny Buddhovi, byl pravděpodobně vyšívány zlatou nití na Benáрске hedvábí.

Klenotnice(Skt. nidhana – kumbha; Tib. gter-gyi bumpa)

Zlatá klenotnice nebo „váza nevyčerpatelných pokladů“ je vytvořena z tradiční indické hlíny jako nádoba na vodu. Tato nádoba je známa jako *kalasha* nebo *kumbha* s plochým podstavcem, kulatým tělem, úzkým hrdlem a vlnitým vrchním okrajem. Tato jako lůno vypadající posvátná *kumbha* je uctívána v Indii při velkém náboženském svátku hrnců *Kumbh Mela*. Tento svátek (Skt. *mela*) se koná v pravidelném střídání každé tři roky ve městech Allahabad, Haridwar, Nasik a Ujain a připomíná rozlévání božského nektaru bohy (Skt. *amrita*) na tyto čtyři posvátné strany (viz. dodatek).

Klenotnice je převážně symbol ústředního božského bohatství zahrnující Jambhala, Vaishravana a Vasudhara, kde se často objevuje jako atribut pod jejich nohama. Jedna forma bohatství božského Vasudhary stojí nad párem vodorovných klenotnic, které rozlévají nekonečný proud klenotů. Jako božská „váza hojnosti“ (Tib. *bum-pa bzang-po*) vlastní přednosti nenuceného prohlášení, protože jakkoli mnoho pokladů je vyjmuto z vázy, ta zůstává stále plná.

Typická tibetská klenotnice je představována jako vysoce zdobená zlatá váza s motivy lotosového okvětního lísku šířícího se kolem jeho různých částí. Samotný štěstí udělující drahokam nebo skupina tří drahokamů pečetí její horní okraj jako symbol tří klenotů – Buddhy, *dharmy* a *sanghy*. Velká pokladnice (Tib. gter chen-po'i bum-pa), jako nakreslená v buddhistické mandale nabízená, je vytvořena ze zlata a zdobená množstvím vzácných drahokamů. Hedvábná šála z božího království je uvázána kolem hrdla a její vršek je pečetěn štěstím přinášejícím stromem. Kořeny tohoto stromu obsahují vodu, která přinese lidem dlouhověkost, zázračně vytváří všechny aspekty tohoto pokladu. Zapečetěná pokladnice je umístěná nebo pohřbená na posvátné geomantické lokalitě, jako je horský průsmyk, poutnická místa, prameny, řeky a oceány. Jejich funkce zde je jak rozprostřít hojnost do okolí, tak uspokojit domorodé duchy, kteří setrvávají na těchto místech.

Lotos (Skt. *padma, kamala*, Tib. *pad – ma ; chu-skyes*)

Indický lotos, který roste z tmavého vodního kalu, ale není jím znečištěný, je hlavní buddhistický symbol čistoty a odříkání. Reprezentuje rozkvět užitečných (léčivých) činností, které jsou prováděny s úplnou svobodou od vad koloběhu života. Lotosové sedadlo, na kterém sedí nebo stojí bohové, symbolizuje jejich božský původ. Jsou neposkvrněně počati, vrozeně perfektní a absolutně čistí na těle, v mluvě a na duši. Božské projevení se do koloběhu života, přesto jsou kompletně neznečištěni bahnem, emocionálními překážkami a duševními zatemněními.

Jako posvátný symbol byl lotos přejat mnohými z velkých světových civilizací od Egypta po Japonsko a široce začleněn do jejich umění a architektury. Lotos se otevírá a zavírá se sluncem a ve starověkém Egyptě bylo slunce pojímáno jako jezdící z východního lotosu při úsvitu a sedící na západním lotosu při západu slunce. Podobně Surya, védský bůh slunce, drží lotos v každé ruce, symbolizující sluneční cestu přes nebo. Brahma, védský bůh tvoření, byl zrozen ze zlatého lotosu, který vyrůstal v Višnuova pupku, jako lotos vyrůstající z pupeční šňůry. Padmasambhava, „lotosový zrozenec“, tantrický pán, který zavedl buddhismus do Tibetu byl podobně božsky počat ze zázračného lotosu, který rozkvetl na jezeře Dhanakosha v západní Indii v království Uddiyana. Lotos, jako zázračné lůno nebo vagina je silná sexuální metafora jak v hinduistické tak v buddhistické tantře. *Padma* a *kamala* jsou synonymní sanskrtské termíny pro „lotos“ ženské vagíny, která je měkká, růžová a otevřená. Podobně *vajra* je synonymní s mužským penisem, který je tvrdý a pronikající. Spojení *vjary* a *padmy* je sexuální symbol pro spojení formy a prázdnoty nebo zručnosti a moudrosti. Na vnitřní úrovni toto sjednocení symbolizuje průnik a vzestup psychické energie v přesnou střední cestu těla ve vnitřní hladině, která proniká a otvírá „lotos“ z kol kanálků nebo *čaker*.

Lotos je znak Amitabhy, červeného Buddha západu a „Pána *padmy* nebo lotosové rodiny“. Vlastnosti Amitabhy jsou udávány červení ohně, životně důležitých tekutin, večerního šera, letního období a proměny žádostivosti v soudné vědomí. Amitabhy manželka je Pandara, jejíž atribut je také červený lotos. Amitabhovi předsedá bodhisattva Padmapani Avalokiteshvara, „Držitel lotosu“ a Bodhisattva velkého slitování.

Buddhistický lotos je popisován jako mající 4, 8, 16, 24, 32, 64, 100 nebo tisíc okvětních lístků. Tato čísla symbolicky korespondují s vnitřními lotosy nebo čakrami jemného těla a s číselnými komponenty mandaly. Jako atribut držený v ruce je lotos obvykle zbarven růžově nebo světle červeně s 8 nebo 16 okvětními lístky. Lotosové květy mohou být zbarveny bíle, žlutě, zlatě, modře nebo černě. Bílý nebo „jedlý lotos“ (Skt. *pundarika*, Tib. *pad-ma dkar-po*) je atribut Buddha Sikhin a bílý *utpala* lotos se šestnácti okvětními lístky drží Bílá Tara. Žlutý lotos (Tib. *pad-ma ser-po*) a zlatý lotos (Tib. *gser-gyi pad-ma*) jsou všeobecně známy jako *padma* a běžnější červený nebo růžový lotos je obvykle ztotožňován s *kamala*. Sanskrtský termín *utpala* je zvláště ztotožňován a modrým nebo černým „nočním lotosem“, ale jeho přepsaný tibetský ekvivalent (Tib. *ut-pa-la*) může být použit pro každou barvu lotosu.

Pravotočivá lastura (Skt. *dakshinavarta-shankha*, Tib. *dung gyas- 'khyil*)

Bílá lastura, která se točí doprava ve směru hodinových ručiček je starověký indický atribut hrdinských bohů, jejichž mocný lasturový roh provolával jejich chrabrost a vítězství ve válce. Višnuova oheň vyzařující lastura byla nazývána *Panchajanya*, což znamenalo „ovládající kontrola nad pěti třídami bytí“. Arjunova lastura byla známá jako Devadatta - Bohy darovaná, jejíž vítězoslavný proud zvuku udeří zděšení u nepřítele. Jako bitevní roh je lastury blízká moderním polnicím, jako znak síly, autority, a suverenity. Věří se, že její šťastný zvuk vyhání zlé duchy, odvrací přírodní katastrofy a zaplašuje škodlivá stvoření.

Višnu drží ohnivý roh ve své horní levé ruce Ten se páruje s kolem neboli chakrou v jeho horní pravé ruce. Tyto dva atributy jsou často drženy prvními pěti v Višnuových deseti *avatarahu* neboli inkarnací: *Matsya* (ryba), *Kurma* (želva), *Varaha* (kanec), *Narasingha* (muž-lev), *Vamana* (trpaslík). V hinduistické tradici je Buddha rozpoznán jako devátá Višnuova inkarnace z deseti. To je možná víc než shoda, že dva velcí nebeští bohové Indra a Brahma jsou tradičně zobrazováni před buddhovým trůnem jak mu nabízející Višnuovy atributy – lasturu a kolo. Višnu je také běžně znám jako „velký muž“ (Skt. *mahapurusha*) nebo „pravoruký bůh“ (Skt. *dakshinadeva*). Tato přívzviska jsou podobně užívány u Buddha s jeho pravotočivými vlasy a jeho tělem obdařeným 32 šťastnými znameními velkého muže (Skt. *mahapurusha-lakshana*)

Raný hinduismus řadil lastury do rodových variant, přičemž lastura s tlustou stěnou a cibulovitým tvarem je mužská neboli *purusha* a tenkostěnná lastura je ženská neboli *shankhini*. Čtveřice hinduistických kast může být rozdělena do: s hladkou bílou lasturou reprezentující kněžskou neboli brahmánskou kastu, červená lastura válečnickou kastu neboli kastu kšátrijů, žlutá lastura obchodnickou neboli vaishia kastu a kalná šedá reprezentuje kastu pracujících neboli shudry. Dřívější dělení bylo vytvořeno mezi běžnou lasturou, která se přirozeně točí doleva a je známa jako *vamavarta*, a vzácnější pravotočivou lasturu, známou jako *dakshinavarta*, která je považována za příznivější pro rituální použití.

Veronika Petlachová

Špička lastury je odříznuta, aby se vytvořil náustek a pravotočivý průchod dechu tak vytvořil akustické symbolizování pravdy neboli „pravé ruky“ (Skt. *dakshina*), prohlášení dharmy.

Brahmánismus převzal hrdinskou lasturu jako rituální symbol náboženské suverenity. Ranní buddhisté ji podobně přijali jako odznak autority Buddhova učení. Tady lastura symbolizuje jeho nebojácnost v prohlašování pravdy dharmy a jeho volání k bdělosti a práci

ve prospěch jiných. Jeden z třicetidvou znaků Buddhova těla je jeho hluboký hlas, zvučný jako lastura, který se zcela rozléhá deseti směry prostoru. Tři linie na jeho hrdle zatočené do tvaru lastury ikonograficky představují tento znak.

Jako jeden z osmi šťastných symbolů je bílá lastura zobrazována vertikálně, často s hedvábnou mašlí navléknutou skrz její spodní konec. Její pravá spirála je znázorněna se zatočením a s otvorem jejího hrdla, které směřuje k pravé straně. Lastura se také může objevit v podobě horizontálně postavené nádoby na aromatické kapaliny nebo voňavky. Jako atribut držený v ruce, symbolizující prohlášení Buddhovy dharmy jako aspektu řeči, je lastura obvykle držena v levé „moudré“ ruce božstva.

Nekonečný či nádherný uzel (Skt. shrivatsa, granthi; Tib. dpal be 'u)

Sanskrtský termín shrivatsa znamená „choť Shri“. Shri poukazuje na bohyni Lakshmi; manželku Vishny, a shrivatsa je šťastným znakem kadeře vlasů, která zdobí prsa Vishny. Insignie bohyně Lakshmy na prsou Vishny představuje oddanost manželce chovanou v srdci a od té doby, co je Lakshmi bohyní bohatství a dobrého jmění, tvoří shrivatsa šťastný přírodní symbol. Shrivatsa má buď tvar trojúhelníkového víru, nebo kosočtvercového diamantu se smyčkami ve čtyřech hlavních rozích. Krishna, osmé vtělení Vishny, nese také shrivatsu v prostředku své hrudi.

Další pojmenování dávané této kadeři vlasů je nandyavarta, což znamená pramen štěstí, a tento pramen má tvar svastiky nebo řeckého hákového kříže (řec. Gammadion). Indické a čínské reprezentace Buddhy často ukazují nandyavartu nebo svastiku na prsou jako symbol jeho osvícené mysli. Jiné možné odvození jak nekonečného uzlu tak i svastiky vychází ze značení ve tvaru S na kápi kobry. Toto značení se po otočení vyrovná nagyantře, kde dva nebo více hadů tvarují formují design nekonečného uzlu nebo yantry. Nekonečný uzel neboli granthi se také objevuje na hlinitých pečetích rané civilizace

údolí řeky Indus (cca 2500 př. Kr.). V konečném vývoji věčného uzlu neboli „šťastného diagramu“, který je popsán jako „točící se jako svastika“, byl ztotožněn s shrivatsa- svastikou, od té doby jsou tyto paralelní symboly běžné ve většině raných indických tradicích astamangaly. Věčný, nekonečný nebo mystický uzel je běžný pro mnoho starodávných tradic a byl inovován obzvláště v islámském a keltském designu. V Číně je to symbol dlouhověkosti, kontinuity, lásky a harmonie. Jako symbol Buddhovy mysli představuje věčný uzel Buddhovu nekonečnou moudrost a soucit. Jako symbol Buddhova učení představuje kontinuitu „dvanácti článků závislého počátku“, které leží za realitou kruhové existence.

Vítězná korouhev(Skt. dhvaja; Tib. rgyal-mtshan)

Dhvaja, znamenající korouhev, vlajku, znak, byla původně standartou starodávného indického válečnictví. Tato standarta zdobila zadní voj velkého válečnickova vozu, a byla namontována za velkým stanem (Skt. atapatra), nebo za královským stanem (Skt. chatra). Každá standarta nesla specifický znak jejího hrdiny nebo krále. Krishnův vůz byl zdoben garudou-vrchní korouhví. Arjunův nesl znak opice. Bhismův nesl emblém palmového stromu. V první řadě byla ale dhvaja znakem Shivy, velkého boha smrti a zániku, jehož korouhev byla nahoře opatřena trojzubcem. Tento trojzubec symbolizoval vítězství boha Shivy nad třemi světy, nebo „třemi městy“, které byly umístěny nad, na nebo pod zemí.

V indickém válečnictví na sebe braly korouhve hrůzné formy, které byly zobrazeny tak, aby vstúpily hrůzu do nepřítele. Hlava naražena na kůl nebo stáhnutá kůže nepřítele či oběti byly jedním takovým příšerným emblémem. Běžně se používaly hlavy a kůže divokých zvířat, obzvláště tygra, krokodýla, vlka a býka. Velké podobizny se také tvořily také podle dalších obávaných zvířat, jako je škorpión, had, sup, havran a garuda.

Korouhev s krokodýlí hlavou nebo makardhvajou byla původně emblémem Kamadevy, védského boha lásky a touhy. Jako „pokušitel“ (Skt. mara), nebo „podvodník“

(Skt. maya), byl Kamadeva protějškem Mary, „d'ábla jedna“, který se pokoušel Buddhovi zabránit v dosažení osvícení. V raném buddhismu byla představa Mary jako démonického pokušitele v duchovním pokroku reprezentována skupinou čtyř marů neboli „d'ábelských vlivů“. Tato představa čtyř marů byla původně založena na čtyřech děleních Marovy armády: pěchota, jízda, sloni a vozy. První z těchto čtyř marů je démon pěti celků osobnosti (Skhandamara). Druhý je démon citových poskvrnění (Kleshamara). Třetí je démon smrti (Mrityumara). Čtvrtý je syn boha Mary (Devaputra-mara), neboli démon touhy a pokušení. Tento čtvrtý mara, Devaputra-mara, který je ztotožněn s Kamadevou, je „král bohů říše nejvyšší touhy“. Říká se, že Buddha porazil smyslné pokušení Kamadevy za soumraku před svým osvícením a to meditací o „čtyřech neměřitelných věcech“ soucitu, lásky, souladné radosti a duševní vyrovnanosti. Za svítání překonal jak maryl celků, tak maryl poskvrnění. To se stalo ale pouhé tři měsíce před koncem jeho dlouhého života, kterým konečně překonal maru smrti, skrze sílu nebojácného rozhodnutí vstoupit do konečné nirvany (parinirvany).

První buddhisté si osvojili Kamadevův emblém krokodýlí hlavy makaradhvaja jako symbol Buddhova vítězství nad čtyřmi maryl a čtyři z těchto korouhví byly vztyčeny ve čtyřech hlavních směrech okolí osvícené stupy Tathagaty nebo Buddha. Podobně bohové zvolili umístění korouhve vítězství na vrcholu Mt. Meru, k počtě Buddha jako „Dobývatele“ (Skt. jina; Tib. Rgyal-ba), který přemohla armády Mary. Tato „vítězná korouhev deseti směrů“ je zobrazena jako korouhev, která se skládá z tyče vykládané drahokamy, z půlměsíce a slunce ve tvaru květiny a na které visí trojbanderol ze tří barevných hedvábných látek, které jsou zdobeny „třemi vítěznými stvořeními harmonie“.

V tibetské tradici je seznam jedenácti různých forem vítězné korouhve je určen pro to, aby představoval jedenáct specifických metod překonání poskvrnění. Mnoho variací designu korouhve může být vidět na střeších klášterů a chrámů, kde jsou běžně umístěny čtyři korouhve na střešních rozích. Aby symbolizovaly Buddhovo vítězství nad čtyřmi maryl. V

nejvíce tradiční formě je vítězná korouhev tvořena válcovitým praporem přimontovaném na dlouhé nápravě- tyči. Vrchol korouhve má podobu malého bílého stánku, který převyšuje přání plnicí drahokam. Tento kopulovitý stánek je orámován ozdobnou zlatou hřebenovitou tyčí s konci opatřenými makarou, z kterých visí vlnící se žlutá nebo bílá hedvábná stuha. Válcovité tělo korouhve je překryto přečnávajícími svislými vrstvami mnohabarevných záclonek a visícími klenoty. Vlnící se hedvábná zástěra splývající se stuhou zdobí jeho základnu. Vrchní část válce je často zdobena frýzem z kůže tygra, symbolizující Buddhovo vítězství nad všemi hněvy a útoky. Vítězná korouhev jako znak držený v ruce je atributem mnoha božstev, obzvláště těch, které jsou asociovány s bohatstvím a silou, tak jako Vaishravana, Velký Dozorce a Král severu.

Kolo(Skt. chakra; Tib. 'khor-lo)

Kolo je raně indický sluneční symbol svrchovanosti, ochrany a vzniku. Jako sluneční symbol se poprvé objevil na hliněných pečetích, které pravděpě pochází z Harappské kultury údolí řeky Indus (circa 2500BCE). Kolo neboli chakra je hlavním atributem védského boha zachování, Vishny, jehož ohnivá šestipaprščitá Sudarshana- chakra neboli disk reprezentují kolo fenomenálního vesmíru. Kolo představuje pohyb, nepřetržitost a změnu, navždy otáčející se sféry nebes. Jako zbraň měla bezokrajová chakra šest, osm, deset, dvanáct nebo osmnáct ostře zašpičatěných čepelí a může se vrhat jako disk nebo se kývat na provaze. Dřevěná kola starodávného indického vozu podobně nesla stejný počet paprsků.

Buddhismus přijal kolo jako hlavní emblém “kola otáčeného” chakravartin neboli “vesmírného monarchy”, identifikujícího toto kolo jako dharmachakra neboli “kolo dharmy” Buddhových učení. Tibetský termín pro dharmachakru (Tib. chos-kyi'khor-l) doslovně znamená kolo proměny či duchovní změny. Rychlý pohyb kola představuje rychlou duchovní proměnu odhalenou v Buddhově učení. Přirovnání kola k rotující zbrani chakravartin

představuje proříznutí všech překážek a iluze. Buddhova první rozmluva v Háji v Sarnath, kde poprvé učil vznešené pravdy a Osmidílnou Vznešenou Stezku, je známa jako jeho první otočení kola dharmy. Jeho následující velké rozmluvy v Rajghiru a Shravasti jsou známy jako jeho druhé a třetí otočení kola dharmy.

Tři části kola – náboj, paprsky a obruba- symbolizují tři aspekty Buddhova učení- etika, moudrost a soustředění. Prostřední náboj představuje etickou disciplínu, která soustřeďuje a stabilizuje mysl. Tvar paprsků představuje moudrost nebo rozlišující vědomí, které protíná nevědomost. Obruba představuje meditativní soustředění, ve kterém spočívá pohyb kola a zároveň jej usnadňuje. Kolo s tisíci paprsky, které vyzařují jako sluneční, představuje tisíc skutků a učení Buddha. Kolo s osmi paprsky symbolizuje Buddhovu Osmidílnou Vznešenou Stezku a zaslání těchto učení do osmi směrů.

Šťastné kolo je popsáno jako kolo vytvořené z čistého zlata získaného z Jambudské řeky našeho „světového kontinentu“, Jambudvīpa. Je tradičně zobrazeno s osmi paprsky jako vajry, a prostřední náboj se třemi nebo čtyřmi rotujícími „víry radosti“ (Tib. dga' khyil), které jsou vně spirálovité jako čínský yin-yan symbol. Když jsou tři víry v prostředním náboji, představují Tři Klenoty Buddha, dharma a sangha, a vítězství nad třemi jedy- nevědomost, touha a nechuť. Když jsou zobrazeny čtyři víry, jsou obvykle zbarveny tak, aby odpovídaly čtyřem směrům a elementům a symbolizují Buddhovo učení o Čtyřech Vznešených Pravdách. Obruba kola může být zobrazena jako jednoduchý kulatý kruh, často s malými kulatými okrasami rozprostírajícími se do osmi směrů. Popřípadě to může být zobrazeno jako ozdobný okraj ve tvaru hrušky, který je tvořen z vinoucích se zlatých okras, které jsou vykládané klenoty. Za obrubou kola je často pověšena hedvábná stuha a spodní část kola obvykle spočívá na malé lotusové základně.

